

**Notat
om
servicelovens ydelser på voksenhandicapområdet**

Formålet med serviceloven er at forebygge sociale problemer og tilbyde rådgivning, støtte og en række almene serviceydelser samt tilgødese behov, der følger af blandt andet nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

I forhold til voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer er formålet med serviceloven også at yde en samlet og helhedsorienteret indsats, der kan bidrage til at forbedre den enkeltes sociale funktion, udviklingsmuligheder og livsudfoldelse samt understøtte den enkeltes muligheder for en selvstændig tilværelse. Loven fremhæver endvidere forebyggelseselementet.

Boformer

I forbindelse med at serviceloven trådte i kraft den 1. januar 1998 blev institutionsbegrebet på voksenområdet ophævet. Bolig og service blev adskilt, og målet var at fortsætte en udvikling, hvor hjælpen i botilbud tilpasses den enkelte borger. Boliger og service er dermed adskilt i lovgivningen. Det betyder, at boligen anvises efter reglerne herom, primært almenboligloven og serviceloven, mens tildeling af hjælp alene sker efter servicelovens bestemmelser. Hjælpen kan f.eks. være personlig og praktisk hjælp, socialpædagogisk bistand eller ledsagelse.

Almene ældre- og handicapboliger, jf. almenboliglovens § 5

Kommunalbestyrelsen skal ifølge almenboliglovens § 5 sørge for, at der i nødvendigt omfang tilvejebringes almene ældreboliger, der kan udlejes til ældre og personer med handicap. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde almene ældre- og handicapboliger til personer, der har særligt behov for en sådan bolig. Ældre- og handicapboliger skal med hensyn til udstyr og udformning opfylde bestemte indretningskrav. Boligerne skal f.eks. være særligt indrettet til brug for kørestolsbrugere og have selvstændigt toilet og bad.

Tilbuddene er forskellige for at kunne imødekomme de forskellige behov, som mennesker med handicap har til boligen og til den service, der leveres i boligerne. Nogle tilbud er f.eks. målrettet fysisk handicappede og andre tilbud er målrettet udviklingshæmmede.

Mennesker med handicap, der er visiteret til en almen ældre- og handicapbolig, har ret til frit at vælge en sådan bolig uanset boligens beliggenhed, dvs. både inden for og på tværs af kommunegrænser. Hvis valget falder på en bolig i en anden kommune end bopælskommunen, er det dog en forudsætning, at betingelserne for at få anvist en almen ældre- og handicapbolig er opfyldt både i bopælskommunen og i tilflytningskommunen.

Botilbud til midlertidigt ophold, jf. servicelovens § 107

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold til personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller for pleje, eller som i en periode har behov for særlig behandlingsmæssig støtte.

Der kan ikke sættes bestemte tidsmæssige grænser for ophold i midlertidige botilbud. Det afgørende for opholdets varighed er, at formålet med opholdet er opfyldt, at den pågældende kan klare sig uden den støtte, der ydes i den midlertidige boform, eller at den pågældende har et varigt behov for en boform med støtte, og dermed skal visiteres til et længerevarende botilbud.

Botilbud til længerevarende ophold, jf. servicelovens § 108

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde ophold i boformer, der er egnet til længerevarende ophold, til personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis.

Dagtilbud

Personer under 65 år med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne tilbydes dagtilbud. Det kan enten være i form af beskyttet beskæftigelse eller i form af aktivitets- og samværstilbud. Kommunen sørger for dagtilbudene.

Beskyttet beskæftigelse, jf. servicelovens § 103

Formålet med at tilbyde beskyttet beskæftigelse er, at mennesker med nedsat funktionsevne skal have samme muligheder som mennesker uden handicap for at bruge deres evner og få et indhold i tilværelsen. Det kan øge livskvaliteten og selvværdet at yde en produktiv indsats.

Beskyttet beskæftigelse kan foregå i beskyttede værksteder. Det kan også organiseres i virksomheder, der har behov for at få udført arbejdsopgaver, som kan udføres af personer med nedsat funktionsevne.

Arbejdets karakter og indhold kan være meget forskelligt. Der kan være tale om egentlige produktionsrettede opgaver, og der kan være tale om mere serviceorienterede funktioner. Beskyttet beskæftigelse kan også kombineres med andre tilbud, som f.eks. undervisnings- og fritidsaktiviteter.

Aktivitets- og samværstilbud, jf. servicelovens §104

Formålet med aktivitets- og samværstilbud er at medvirke til, at personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer har mulighed for at komme hjemmefra og deltage i sociale aktiviteter, hvor der er mulighed for at udfolde sig sammen med andre og deltage i et socialt fællesskab. Der kan være tale om tilbud med visitation og åbne tilbud uden visitation.

De enkelte tilbud kan indholdsmæssigt tilrettelægges således, at de imødekommer bestemte behov for forskellige målgrupper. I tilbud for personer med

betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne kan der være behov for aktiverende støtte, så som træning i dagligdags funktioner, sprogstimulation og lystbetonede aktiviteter. For andre grupper, herunder personer med særlige sociale problemer, kan det centrale behov være omsorgsmæssige foranstaltninger, f.eks. rådgivning, socialt samvær, tøjvask eller madlavning. Tilbuddet kan også bestå i mere aktiverende aktiviteter som udflugter, idræts- eller fritidstilbud. Tilbuddene skal bl.a. medvirke til at forebygge udviklingen af yderligere sociale problemer.

Personlig hjælp, omsorg og pleje

Kommunalbestyrelsen skal efter servicelovens § 83 tilbyde personlig og praktisk hjælp (hjemmehjælp) til mennesker med handicap. Det kan både være en midlertidig eller en varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der betyder, at man ikke selv kan udføre disse opgaver.

Derudover tilbyder kommunalbestyrelsen mulighed for at få socialpædagogisk støtte efter servicelovens § 85, når man har behov for omsorg, støtte og/eller hjælp til udvikling af færdigheder, så man kan leve et liv på egne præmisser eller så selvstændigt som muligt. Det kan for eksempel være behov for træning i at klæde sig på, spisetræning, hjælp til indkøb, hjælp til at tilrettelægge og overskue egen økonomi, ledsagelse til fx lægebesøg eller fritidstilbud, behov for støtte til at opretholde sociale netværk.

Kommunalbestyrelsen kan (servicelovens § 102) udover tilbud efter § 85 give tilbud af behandlingsmæssig karakter til borgere med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer. Tilbuddet gives, når dette er nødvendigt med henblik på at bevare eller forbedre borgers fysiske, psykiske eller sociale funktioner.

Kommunalbestyrelsen skal efter servicelovens § 86 tilbyde genoptræning og vedligeholdelsestræning i forbindelse med sygdom, der ikke behandles i forbindelse med en sygehusindlæggelse, eller med henblik på at bevare psykiske eller fysiske færdigheder.

Borgerstyret personlig assistance, jf. servicelovens § 96

Borgersyret personlig assistance (BPA) efter servicelovens § 96 ydes af kommunalbestyrelsen som tilskud til dækning af udgifter ved ansættelse af hjælpere til pleje, overvågning og ledsagelse af borgere til voksne med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der ikke, eller kun i meget begrænset omfang, kan bevæge sig og udføre almindelige daglige funktioner. BPA er således som udgangspunkt rettet mod borgere med massive og sammensatte hjælpebehov, hvor borgerens behov ikke kan dækkes ved f.eks. almindelig praktisk og personlig hjælp og pleje mv.

Ledsagerordning, jf. servicelovens § 97

Ledsagerordningen har til formål at øge mennesker med handicaps selvstændighed, valgfrihed og ansvar for egen tilværelse. Ordningen skal give mennesker, der har en funktionsnedsættelse, mulighed for at deltage i aktiviteter uden for hjemmet efter eget valg. Ledsagelse har ikke alene til formål at undgå isola-

tion, men skal også medvirke til, at mennesker med nedsat funktionsevne integreres i samfundslivet.

Efter servicelovens § 97 (voksne) kan der bevilges 15 timers ledsagelse om måneden til mennesker, der ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Kontaktpersonordningen, jf. servicelovens § 98

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde hjælp i form af en særlig kontaktperson til personer, som er døvblinde.

Merudgifter, jf. servicelovens § 100

Serviceloven giver mulighed for at få tilskud til dækning af nødvendige merudgifter, der er en følge af den nedsat funktionsevne, når visse betingelser er opfyldt. Formålet med at yde dækning af merudgifter er at medvirke til, at en person med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og dennes familie kan leve et almindeligt liv som andre ikke-handicappede på samme alder og i samme livssituation.

Hjælpemidler og forbrugsgoder, jf. servicelovens §§ 112 og 113

Personer med varig nedsat funktionsevne kan søge om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder. Støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder er en hjælp til at kompensere for den pågældendes handicap. Formålet er, at mennesker med nedsat funktionsevne får mulighed for at have en så normal og selvstændig tilværelse som muligt uafhængig af andres bistand i dagligdagen.

Et hjælpemiddel vil sædvanligvis være til mennesker med nedsat funktionsevnes eget brug. Det gælder f.eks. benprotese, kørestol eller rollator. Hjælpemidlet kan dog også være til brug for de, der bistår brugeren i dagligdagen, f.eks. en personløfter.

Et forbrugsgode er et produkt, som er fremstillet med den almindelige befolkning som målgruppe. Det vil sige, at alle har mulighed for at købe produktet. Produktet er altså ikke fremstillet specielt med henblik på at afhjælpe en nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Hjælpen ydes som udgangspunkt med et kontant beløb svarende til 50 procent af prisen på et almindeligt standardprodukt af den type, der er behov for, for at man kan afhjælpe den nedsatte funktionsevne.

Støtte til køb af bil, jf. servicelovens §114

Personer med en varig og betydelig funktionsnedsættelse har mulighed for at få støtte til at købe en bil, hvis den nedsatte funktionsevne betyder, at 1) evnen til at færdes er væsentlig forringet, eller 2) muligheden for at opnå eller fastholde arbejde er væsentligt nedsat uden brug af bil, eller 3) muligheden for at gennemføre en uddannelse er væsentligt nedsat uden brug af bil.

Kørselsbehovet skal være af en vis størrelse og skal ikke kunne dækkes hensigtsmæssigt af andre kørselsordninger, f.eks. ordninger om individuel handicapkørsel med offentlige befordringsmidler.

Boligindretning, jf. servicelovens § 116.

Kommunalbestyrelsen skal yde hjælp til indretning af bolig til personer med varigt nedsat fysik eller psykisk funktionsevne, når indretning er nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende.

Støtte til individuel befordring, jf. servicelovens § 117.

Kommunalbestyrelsen kan yde tilskud til personer, som på grund af varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for befordring med individuelle transportmidler.

Pasning af nærtstående, jf. servicelovens § 118

En person med tilknytning til arbejdsmarkedet, der ønsker at passe nærtstående med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig, herunder uhelbredelig, lidelse i hjemmet, skal ansættes af kommunalbestyrelsen, når 1) alternativet til pasning i hjemmet er døgnophold uden for hjemmet eller plejebehovet svarer til fuldtidsarbejde; 2) der er enighed mellem parterne om etablering af pasningsforholdet; 3) kommunalbestyrelsen vurderer, at der ikke er afgørende hensyn, der taler imod, at det er den pågældende person, der passer den nærtstående.

Reform af servicelovens voksenbestemmelser

Det er vigtigt for den enkelte borger, at den sociale indsats, der tilbydes er sammenhængende og helhedsorienteret og medvirker til at sikre borgeren en positiv udvikling. Det stiller store krav til det regelsæt, der skal understøtte sagsbehandlingen i kommunerne.

Derfor ønsker regeringen at forenkle servicelovens voksenbestemmelser, så de i højere grad understøtter målsætningen om en effektiv, målrettet og fleksibel indsats, der passer til alle borgeres behov, og som understøtter kommunernes muligheder for at prioritere, så der skabes de bedst mulige resultater inden for de givne rammer.

Arbejdet er i gang, og regeringen forventer at fremsætte lovforslag om ændringen i 2014. KL, handicaporganisationerne og andre centrale interessenter vil blive inddraget løbende.

Vedlagt notatet er et faktaark med oversigt over udgifter til ydelser til voksne med nedsat funktionsevne.